

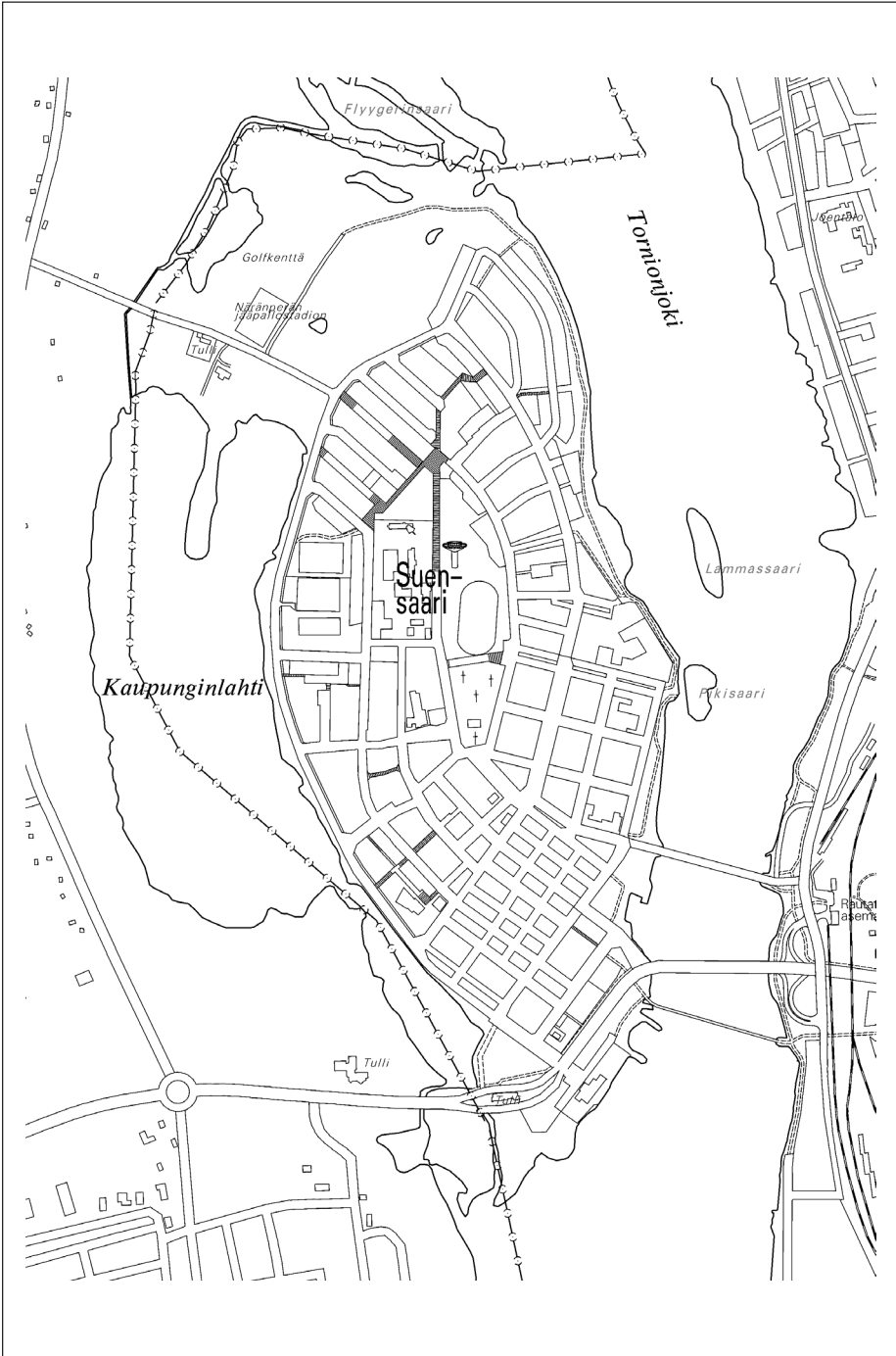
KAUPUNGIN PAIKAT JA NIMET: TORNION SUENSAAREN NIMISTÖ

Toukokuussa 2002 Kotimaisten kielten tutkimuskeskus järjesti yhdessä Helsingin ja Oulun yliopistojen kanssa kielentutkimusretken Tornioon. Retkellä hankittiin aineistoa kolmeen tutkimuskeskuksen hankkeeseen, joissa tutkitaan alueellisia kielimuotoja, asiointikeskusteluja ja kaupunkinimistöä (retkestä tarkemmin ks. *Kielikello* 4/2002). Nimistö kerättiin kaupungin keskustasta eli Suensaareltä. Kaupunkinimistön tutkimus on suomalaisen nimistöntutkimuksen uusi painoala; ensimmäisen kerran kaupunkinimistöä on yhtenäisesti ja aiempaa laajemmin ja monipuolisemmin tutkittu Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen ja useiden eri yliopistojen yhteishankkeessa vuosina 2001–2003 (tutkimushankkeesta ks. Ainala 2003). Tornion Suensaaren nimistön tutkimus on osa tätä hanketta.

Tässä artikkelissa tavoitteenani on talteen saadun aineiston avulla kuvata Suensaaren kaupunkinimistön koostumusta ja olemusta. Selvitän, kuinka paljon ja minkälajisia nimettyjä paikkoja alueella on ja millaisia virallisia ja epävirallisia nimiä ja nimimuotoja näille paikoille on annettu. Esittelen virallisen ja epävirallisen nimistön käyttöä ja tutkin myös nimitaitoa. Virallisesta nimistöstä käsittelen myös kadunnimien osaamista sekä suhtautumista aihepiiriini.

TUTKIMUSALUE JA TUTKIMUSAINEISTO

Suensaari on Tornion kaupungin keskusta ja myös kaupungin vanhin alue. Tämä Tornionjoen saari on pohjoispäästään kiinni Ruotsin mantereessa; muutoin saari on veden ympäröimä ja siltojen muuhun Tornioon yhdistämä. Pituudeltaan saari on noin 2,5 kilometriä ja leveydeltään runsaan kilometrin. (Ks. myös Suomenmaa 7 s. 279–281.) Hallinnollinen keskusta ja merkittävimmät liikerakennukset sijaitsevat saaren eteläosassa. Saaren keski-osassa on kirkko, kouluja ja oppilaitoksia ja urheilukenttä; saaren pohjoisosassa Juhannussaari on omakotivaltainen asuinalue. (Ks. kartta 1.)

Kartta 1. Tornion Suensaari

Suensaari sopi keruualueeksi hyvin, koska se on alueena melko pieni ja selkeärajainen. Entuudestaan tuttu paikka Suensaari ei kuitenkaan meille kahdelle alueen nimistön tutkijalle (Tiina Aallolle ja minulle) ollut. Tämä ei puolestaan ollut keruutyössä ja tutkimuksessa eduksi, koska paikannimistön tutkimuksessa alueen ja sen asukkaidenkin tuntemus helpottaa työtä. Jo tehdyissä ja tekeillä olevissa kaupunkinimistön tutkimuksissa tutkimusalueena onkin lähes aina tutkijalle itselleen tuttu alue.

Paikannimiä on perinteisesti kerätty haastattelemalla: kahdenkeskisissä nimestyskeskusteluissa nimestäjä on pyrkinyt selvittämään nimet, joita haastateltava käyttää oman lähiympäristönsä paikoista. (Nimistönkeruusta tarkemmin ks. Ainala 2001.) Haastateltavia on harvoin ollut enemmän kuin yksi kerrallaan, eikä ryhmäkeskusteluja ole käyty juuri lainkaan. Torniossa kokeilimme erilaisia kokoonpanoja ja haastattelimme yhteensä kahdeksaa kaupunkilaista: kahta yksitellen, kahta kahden kesken ja neljää neljän hengen ryhmässä. Haastateluilta emme heti ryhtyneet kyselemään haastateltavien osaamia paikannimiä vaan lähdimme liikkeelle haastateltavista itsestään ja heidän suhteestaan Suensaareen. Kysyimme, missä haastateltava asuu ja on asunut, missä hän on käynyt koulua ja on työssä, mitä ja missä hän harrastaa ja niin edelleen. Kyselimme myös, mitkä ovat Suensaarella esimerkiksi hyviä kahviloita ja ravintoloita ja missä paikallisissa kaupoissa ja liikkeissä haastateltava käy ja missä tapaa ystäviään. Annoimme kahden ja neljän hengen ryhmien myös keskustella keskenään paikoista. Haastateluilta tavoitteena ei ollut kartoittaa haastateltavan koko nimivarastoa ja nimitaitoa; emme esimerkiksi käyttäneet apuna mitään Suensaaren virallisen nimistön listoja, joita nimi nimeltä olisimme käyneet läpi. Nauhoitimme kaikki neljä haastattelua.

Yksin haastateltavina oli kaksi naista: Sirkka-Liisa ja Leena. Sirkka-Liisa on syntynyt vuonna 1944 Suensaarella, jossa hän on myös asunut koko ikänsä. Leena on syntynyt vuonna 1946 Pielavedellä Savossa, josta hän on muuttanut Tornioon vuonna 1975. Myös Leena asuu Suensaarella. Seuraavan ikäpolven haastateltavia olivat Juha (Sirkka-Liisan poika) ja Janne. Vuonna 1963 syntynyt Juha ja vuonna 1969 syntynyt Janne työskentelevät Lapin Kullan tehtaalla Suensaarella. Molemmat myös asuvat saarella. Nuorimpia haastateltavia ovat neljä Suensaaren koulun lukiolaista: Juho, Ville, Liisa ja Sarita. Juhoa lukuun ottamatta kaikki asuvat Suensaarella; Juho asuu läheisellä Kivirannalla. Kaikki ovat syntyneet vuonna 1984.

Aineistoa voidaan kerätä ja koota myös kirjallisesti. Kaupunkinimistön tutkimuksissa on kyselylomakkeiden avulla hankittu tietoa sekä virallisista paikannimistä ja suhtautumisesta näihin nimiin (ks. esim. Aalto 2001; Päres 2001) että epävirallisista paikannimistä. Useat pro gradu -töiden tekijät ovat koonneet koko aineistonsa tai pääosan siitä kyselylomakkeilla (ks. esim. Korkalainen 2002).¹ Tornion kaupunkinimistön keruuta varten olimme laatineet kuusisivuisen ja viisitehtäväisen kyselylomakkeen. Tämän lomakkeen täytti Tornion yhteislyseossa 17 lapsesta lähtien Suensaarella asunutta lukiolaista: 13 poikaa ja neljä tyttöä. He ovat syntyneet vuosina 1984 ja 1985. Toinen lomakkeen täyttänyt ryhmä olivat Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun 26 liiketalouden ja tietotekniikan koulutusyksikön opiskelijaa: kolme miestä ja 23 naista. He ovat syntyneet enimmäk-

¹ Henkilönnimistöä, ennen kaikkea lisä- ja lempinimiä, on myös hyvin tuloksin koottu kyselylomakkeiden avulla (ks. esim. Lehtinen 2000).

seen vuosina 1981 ja 1982, kolme vastaajaa vuonna 1978 tai 1979. Ammattikorkeakoulu-
laiset olivat siis keskimäärin kolmisen vuotta vanhempia kuin lukiolaiset. Syntyperäisiä
torniolaisia vastaajista oli vain seitsemän; loput 19 ovat muuttaneet muualta, useimmiten
opiskelun tähden. He ovat asuneet Torniossa vasta muutaman vuoden. Yksi vastaajista ei
asu Torniossa vaan Kemissä.

Kyselylomakkeen vastaukset tuottivat hyvän ja mittavan aineiston. Lyhyessä ajassa
pystyttiin saamaan laaja aineisto, jollaisen hankkiminen haastattelemalla olisi ollut han-
kalaa. Lomakkeen laatimisessa oli tietysti suuri työ. Työmäärää lisäsi vielä se, että alue ei
ollut entuudestaan tuttu, joten siihen piti perehtyä ennalta hyvin. Pelkästään kyselylomak-
keiden avulla ei kaupunkinimistön tutkimusaineistoa kuitenkaan yleensä kannata hank-
kia. Haastattelut auttavat tarkistamaan ja täsmentämään kirjallisesti saatuja tietoja sekä
syventämään ja laventamaan tietämystä.

Suensaaren tutkimusaineistossa on kaikkiaan yhteensä 166:n eri paikan nimiä. Nime-
tyistä 166 paikasta alueita on 23, rakennuksia 89, kulkuväyliä ja rakennelmia 27, puistoja
ja muita viheralueita 19 ja luonnonpaikkoja 8. Eri nimiä on puolestaan 260. Näistä aluei-
den nimiä on 33, rakennusten nimiä 150, kulkuväylien ja rakennelmien nimiä 30, puisto-
jen ja muiden viheralueiden nimiä 31 ja luonnonpaikkojen nimiä 16. Nimettyjen paikko-
jen ja nimien määrät ja prosenttiosuudet käyvät ilmi taulukosta 1². Pelkästään kysely-
lomakkeissa näistä 260 nimestä mainitaan 84 nimeä (sekä runsaasti nimivariantteja).

	Paikkoja	%	Nimiä	%
Alueet	23	14	33	13
Rakennukset	89	54	150	58
Kulkuväylät ja rakennelmat	27	16	30	12
Puistot ym.	19	11	31	12
Luonnonpaikat	8	5	16	6
Yhteensä	166	100	260	100

Taulukko 1. Nimettyjen paikkojen ja nimien määrät ja prosentuaaliset osuudet luokittain.

Nimetyistä paikoista on siis rakennuksia yli puolet ja luonnonpaikkoja vain viisi pro-
senttia. Muut ryhmät ovat kooltaan suunnilleen samansuuruisia (11, 14 ja 16 prosenttia).

² Aineistoon ei ole otettu mukaan muiden alueiden kuin Suensaaren paikannimiä, vaikka joitakin tällaisia esiin
tulikin. Aineistosta on jätetty pois myös muutama sellainen kyselylomakkeissa mainittu nimi, josta ei käynyt
ilmi, minkä paikan nimestä on kyse.

Melko samalla tavoin nimetyt paikat jakautuvat eri lajiryhmiin yhdessä Helsingin epävirallisen nimistön aineistossa: nimetyistä paikoista alueita on 20 prosenttia, rakennuksia 53 prosenttia, kulkuväyliä ja rakennelmia 9 prosenttia, puistoja ja muita viheralueita 12 prosenttia ja luonnonpaikkoja neljä prosenttia (Heikkinen 2001: 58).

Nimetyt paikat ja nimet on jaettu ryhmiin sen paikanlajiluokittelun mukaan, joka kaupunkinimistön tutkimushankkeessa on käytössä (Tutkimushankkeet: nimistö). Luokittelu ei vielä ole lopullinen vaan kaipaa hiomista. Luokittelua muokattaessa on mietittävä ennen kaikkea alaryhmien sijoitusta ja koostumusta; pääryhmät hyvin todennäköisesti pysyvät tässä esitellyn mukaisina.

Eri nimiä aineistossa on laskelmieni mukaan siis 260. Olisin voinut päätyä hieman eri tulokseenkin, sillä sen määrittely, mikä on eri nimi, ei yleensä paikannimiä laskettaessa saati kaupunkinimistön tutkimuksessa ole suinkaan ongelmatonta. Mitkä ilmaukset ovat eri nimiä eli rinnakkaisnimiä, mitkä puolestaan saman nimen variantteja eli rinnakkaismuotoja? Saman nimen rinnakkaismuodoiksi olen aiemmin määritellyt ne samatarkoitteiset ilmaukset, joissa erityispiirrettä ilmaisevaan nimenosaan sisältyy sama tai (lähes) samamerkityksinen lekseemi (Ainiala 1997: 30). Tämä määritelmä pätee myös kaupunkinimistöön, mutta kaupunkinimistön ominaisuutensa vuoksi on tarpeen erikseen huomauttaa eräästä asiasta. Kaupunkinimistössä yhden virallisen nimimuodon pohjalta on usein muodostettu epävirallisia muotoja³, monesti runsaastikin. Kaikki samasta virallisesta nimestä muodostetut epäviralliset muodot ovat tulkintani mukaan saman nimen rinnakkaismuotoja, eivät eri nimiä. Näin esimerkiksi *Juhannussaaren* rinnakkaismuotoja ovat *Jussisaari* ja *Juhis* ja ravintolannimen *Vanha Mestari* rinnakkaismuotoja *Vanha*, *Vanhis*, *Wanhis*, *Mestari* ja *Wanha Metsuri*. Toisinaan epävirallisen variantin taustalla on nimeen sisältyvän sanan synnyttämä leikillinen assosiaatio; tällaiset nimimuodot ovat yhtä lailla saman nimen variantteja. Näin esimerkiksi *Aineen taidemuseo* ja *Aineenvaihduntamuseo* ovat saman nimen variantteja.

Eri nimien variantteja eli rinnakkaismuotoja aineistossa on selvästi enemmän kuin eri nimiä. Laskelmieni mukaan aineistossa on eri nimivariantteja 428, kun eri nimiä on siis 260. 428:sta eri nimivariantista tarkoittaa alueita 39, rakennuksia 283, kulkuväyliä ja rakennelmia 34, puistoja ja muita viheralueita 46 ja luonnonpaikkoja 26. (Ks. taulukko 3.) Kun eri nimistä yli puolet oli rakennusten nimiä, on kaikista epävirallisista nimivariantteista rakennusten nimivariantteja noin kaksi kolmannesta.

TUNNETUIMMAT PAIKAT JA NIMET

Mitkä nimet ja ennen kaikkea minkä paikkojen nimet — aineiston 166 nimetystä paikasta — ovat Suensaaren tunnetuimpia? Tutkimus antaa tietoa vain nuorisoin nimituntemuksesta, koska pääosa aineistosta ja koko kirjallinen aineisto on nuorisolta. Paikkojen ja nimien tunnettuutta auttoi selvittämään kyselylomakkeen ensimmäinen tehtävä. Siinä oli lueteltu alueelta 26 virallista paikannimeä, jotka olivat erilajisten paikkojen keskeisiä nimiä.

³ Olen puhunut virallisista ja epävirallisista nimistä (Ainiala 2003: 209), mutta käytännössähän on yleensä kyse saman nimen eri muodoista, ei eri nimistä.

Vastaajaa pyydettiin ilmoittamaan, tunsiko tai käyttikö hän nimeä, ja sen lisäksi luettelemaan muut paikasta tietämänsä nimet. Tulokset käyvät ilmi taulukosta 2.

Lukiolaiset	tuntee nimen; myös käyttää	Ammattikorkeakoululaiset	tuntee nimen; myös käyttää
Pikisaari	17; 13	Linja-autoasema	25; 23
Linja-autoasema	17; 13	Hesburger	25; 23
Juhannussaari	17; 12	Lapin Kulta	25; 22
Lapin Kulta	17; 12	Kaupunginhotelli	25; 22
Hampurilaisrav. Shak	17; 12	Umpitunneli	25; 22
Lammassaari	17; 11	Aineen taidemuseo	25; 21
Ortodoksinen kirkko	17; 11	Juhannussaari	25; 18
Aineen taidemuseo	17; 11	Hampurilaisrav. Shak	23; 13
Pohjan Stadion	17; 11	Pikisaari	22; 14
VPK:n talo	17; 11	Matkakoti Heta	22; 10
Raatihuone	17; 11	Rav. Golden Flower	22; 10
Hesburger	17; 11	Pohjan Stadion	21; 14
Rajaleikkipatsas	17; 9	VPK:n talo	21; 13
Lasten liikennepuisto	17; 9	Näköalatorni	20; 11
Kaupunginhotelli	16; 12	Ortodoksinen kirkko	19; 8
Umpitunneli	16; 12	Raatihuone	17; 9
Rav. Golden Flower	16; 11	Tullinpuisto	16; 7
Matkakoti Heta	16; 10	Lasten liikennepuisto	14; 6
Kaupunginlahti	16; 8	Apteekinpuisto	14; 5
Näköalatorni	16; 6	Lammassaari	12; 8
Tullinpuisto	15; 8	Jääkäripatsas	11; 3
Apteekinpuisto	15; 6	Kaupunginlahti	10; 5
Aspiontalo	13; 4	Rajaleikkipatsas	8; 2
Jääkäripatsas	13; 3	Maupertuis'n puistikko	6; 0
Säipäntalo	9; 5	Aspiontalo	4; 0
Maupertuis'n puistikko	7; 2	Säipäntalo	4; 0

Taulukko 2. Kyselylomakkeen tehtävän 1 tulokset: 26 nimen osaaminen lukiolaisilla (17) ja ammattikorkeakoululaisilla (26).

Tunnetuimpia paikkoja — paitsi kyselylomakkeen tulosten myös haastatteluaineiston perusteella — ovat alueista Juhannussaari ja Länsiranta. Alueennimet ovat luonnollisesti keskeisintä ja käytetyintä nimistöä. Koska Suensaari alueena on melko pieni, ei saaren hahmottamiseen tarvita monia eri nimiä. Saaren pohjoisosa on Juhannussaari, ja sen pohjoisosassa on lähes asumaton Saarenpää. Saaren itä- tai länsilaidoista puhuttaessa käytetään tavallisesti nimiä *Itäranta* ja *Länsiranta*. Saaren keskustasta eli kaupungin hallinnollisesta ja liikerakennusten »ydinkaupungista» puhutaan eri nimillä: ainakin *Kaupunki*, *Keskikaupunki*, *Keskusta* ja *Kartsa* ovat käytössä. Yleisimmin puhuttaneen *Kaupungista*. Esimerkiksi kun lukiolaispojalta kysyttiin, onko Suensaaren eri osilla nimiä, hän vastasi: »Onhan täällä tämä *Kaupunki* ja sitte on *Juhannussaari* ja *Saarenpää*.»

Julkisista rakennuksista tunnetuimpia ovat Aineen taidemuseo, kirkko, Ortodoksinen kirkko, linja-autoasema ja Suensaaren koulu sekä liikerakennuksista kaupunginhotelli, Kiinalainen (ravintola), Roosa Maria (kahvila), Superspar Kalle (kauppa) ja Umpitunneli (kapakka). Lapin Kulta teollisuusrakennuksena on hyvin tunnettu. Kaduista ei kovin paljoa puhuta (ks. tarkemmin s. 47–50), mutta pääkatu Hallituskatu on enemmistön tuntema. Puistoista, kentistä ja uimarannoista tunnetuimpia ovat Ainopuisto, Apteekinpuisto, Pohjanstadion ja Uitonranta. Lisäksi ulkoilusaari Pikisaari on yleisesti tunnettu. Vähiten tunnettuja paikkoja ovat puolestaan vanhat puutalot Aspiontalo ja Säipäntalo, Jääkäripatsas ja Maupertuis'n puistikko. On helppo ymmärtää, että nämä paikat eivät ole nuorille käyttäjille tärkeitä eikä niistä ole aihetta puhua.

Lukiolaisten ja ammattikorkeakoululaisten nimien ja paikkojen osaamisessa on eroa. Lukiolaisten nimitaito on parempi. Lukiolaiset tunsivat keskimäärin 24 nimeä 26:sta, siis lähes kaikki nimet. Vain yksi vastaaja tunsi alle 20 nimeä (17). Viisi vastaajaa ilmoitti tuntevansa kaikki 26 nimeä. Ammattikorkeakoululaiset tunsivat keskimäärin 18 nimeä 26:sta. Heistä syntyperäiset torniolaiset tunsivat keskimäärin 22 nimeä (vähimmillään 20, enimmillään 25) ja muualta muuttaneet keskimäärin 16 nimeä (vähimmillään 1, enimmillään 26). Ammattikorkeakoululaisista syntyperäiset torniolaiset tunsivat siis vähemmän nimiä kuin lukiolaiset. Alle kymmenen nimeä tunsi kaksi vastaajaa: Kemissä asuva opiskelija ilmoitti tuntevansa vain yhden nimen (*Umpitunneli*) ja yksi naisvastaaja 9 nimeä. Lukiolaisten parempi nimitietämys kuvastuu esimerkiksi siinäkin, että he kaikki ilmoittivat tuntevansa *Lammassaaren* ja *Rajaleikkipatsaan*. Näiden nimien ja samalla paikkojen osaaminen on osa paikallistuntemusta. Ammattikorkeakoululaisille nämä kaksi nimeä olivat paljon vieraampia: selvästi alle puolet ammattikorkeakoululaisista tunsi nimet.

Ammattikorkeakoululaisilla tunnetuimpia nimiä ovat ravintoloiden, kapakan, hotellin (jossa sijaitsee useita eri baareja ja ravintoloita) ja oluttehtaan nimet. Nimet ovat luonnollisesti myös lukiolaisten hyvin tuntemia, mutta ammattikorkeakoululaisilla keskimäärin tunnetumpia. Ammattikorkeakoululaiset ovat ehtineet jo muutamia vuosia olla ravintolaiässä, joten paikat ovat siksi keskeisempiä. Lisäksi muualta tulleelle ravintolat ja kuppilat usein ovat tärkeitä kohtaamispaikkoja ja kaupunkimaiseman hahmottajia.⁴

⁴ Haastatelluista keski-ikäisistä naisista Sirkka-Liisa on syntyperäinen suensaarelainen, kun taas Leena on muuttanut saarelle aikuisiässä. Heidän nimitaidossaan ei haastatteluaineiston perusteella kuitenkaan ole huomattavaa eroa. Biologian ja maantiedon opettajana ja nykyisen kotiseutunsa ympäristöstä ja historiasta kiinnostuneena Leenalla on mittava saaren ja myös sen nimistön tuntemus. Luonnollista on, että Sirkka-Liisa tuntee enemmän esimerkiksi jo hävinneiden paikkojen (ravintoloiden, tanssipaikkojen, liikkeiden) nimistöä lapsuus- ja nuoruusvuosiltaan.

VIRALLISTEN JA EPÄVIRALLISTEN NIMIEN MÄÄRÄT

Virallisia kaupunkinimiä ovat paitsi kaavanimet myös liikkeiden (kauppojen, ravintoloiden ynnä muiden paikkojen) nimet ja ne luontonimet, jotka on merkitty (perus)karttaan (Ainiala 2003: 209). Epävirallisia nimiä ovat puolestaan muut kaupunkimaisen ympäristön paikannimet. Suensaaren 428 nimivariantista virallisia on 159 ja epävirallisia 269 eli noin 63 prosenttia. Epävirallisia nimivariantteja on siis reilusti yli puolet kaikista nimivarianteista. Nimivarianttien jakautuminen erilaisille paikoille käy ilmi taulukosta 3.

	Nimi-variantteja	%	Epävirallisia nimivariantteja	%
Alueet	39	9	26	67
Rakennukset	283	66	179	63
Kulkuväylät ja rakennelmat	34	8	13	38
Puistot yms.	46	11	32	69
Luonnonpaikat	26	6	19	73
Yhteensä	428	100	269	

Taulukko 3. Nimivarianttien määrät ja prosentuaaliset osuudet luokittain sekä epävirallisten nimivarianttien prosentuaaliset osuudet nimivarianttien määristä luokittain.

Hyvin monilla virallisilla nimillä on epävirallisia variantteja. Niitä käytetään usein lempiniminä ja ryhmäidentiteetin osoittajina. Ne ovat myös monesti osa slangia, jonka olemukseen jo kuuluu tuoreiden ja värikkäiden ilmausten luominen. (Epävirallisen nimistön antamisen ja käytön syistä tarkemmin ks. Ainiala 2003: 216–217.) Epävirallisten nimimuotojen tavallisuus ja runsaus ei siis ole yllättävää. Pikemmin yllättävää on, että esimerkiksi kaikilla sellaisilla keskeisillä paikoilla, joiden viralliset nimet ovat laajalti tunnettuja, ei ole epävirallisia nimiä tai nimimuotoja. Olen aiemmin esittänyt, että epävirallisia nimiä ei esiintyisi sellaisilla alueilla, joilla ei epävirallisen nimistön käyttäjäryhmiä ole (Ainiala 2003: 218). Alueena Suensaari ja varsinkin sen keskusta on kuitenkin niin pieni, että tämä sääntö ei selitä epävirallisten nimien puuttumista.

Mitkä sitten ovat niitä Suensaaren paikkoja, joiden viralliset nimet kyllä tunnetaan mutta joilla ei aineistossa ole ainuttakaan epävirallista varianttia? Tähän kysymykseen vastauksia antoi kyselylomakkeen ensimmäinen tehtävä. (Tästä tehtävästä ks. s. 38–39.) Ainoastaan kaksi nimeä jäi kokonaan vaille rinnakkaisia nimiä ja nimimuotoja: *Aspiontalo* ja *Raatihuone*. Keskimäärin enemmän nimimuotoja luetelleet lukiolaisetkaan eivät maininneet yhtä ainoaa näiden nimien varianttia. Ammattikorkeakoululaisten vastauksissa näiden kahden nimen lisäksi *Lammassaari*, *Tullinpuisto*, *Rajaleikkipatsas*, *Jääkäripatsas* ja *Säipäntalo* jäivät ilman rinnakkaisnimiä tai rinnakkaismuotoja. *Aspiontalo* ja *Säipäntalo* ovat vanhoja puutaloja, joissa nuoret eivät käy. *Patsaat* (*Jääkäripatsas* ja *Rajaleikkipatsas*)

ovat nuorten näkökulmasta merkityksettä puistojen siimeksessä olevia taide-esineitä, jotka eivät toimi esimerkiksi tapaamispaikkoina. Raatihuone puolestaan on kyllä keskeinen ja näkyvä talo kaupungin »kunniapaikalla», mutta se lienee nuorille kuitenkin enimmälti muistomerkin kaltainen komea rakennus, jossa ei esimerkiksi asioida. Lammassaari taas on erillinen saari, jonne ei maateitse pääse.

Aineiston perusteella viralliset nimet ovat epävirallisia variantteja suosittumia puhuttaessa joistakin tietyistä alueista, luonnonpaikoista ja puistoista. *Juhannussaari*, *Lammassaari*, *Pikisaari*, *Kaupunginlahti*, *Apteekinpuisto* ja *Ainopuisto* ovat selvästi yleisempiä nimimuotoja kuin samatarkoitteiset epäviralliset nimimuodot. Esimerkiksi suosittu ulkoilusaari ja nuorisonkin kokoontumispaikka Pikisaari on lähes aina *Pikisaari*, ei niinkään *Piksa* tai *Pikis*. Haastattelemani Juha ja Janne puhuivat *Pikisaaresta*⁵, ja vasta kun erikseen kysyin paikan muita nimiä, Juha mainitsi *Piksan*. Janne kommentoi tähän, että hän on »aina puhunut vain *Pikisaaresta*». Kyselylomakkeen ensimmäisessä tehtävässä, jossa pyydettiin listaamaan myös Pikisaaresta käytettyjä muita nimiä ja nimimuotoja, mainittiin *Pikis* vain kahdesti eikä *Piksa* kertaakaan. Lukiolaisten vastauksissa oli joitakin muita nimiä: *Koirasaari*, *Pietarsaari*, *Pirlaa*, *Pirraa*, *Psaari*. Nämä saattavat olla jopa vastaushetkellä keksittyjä satunnaisia nimiä.

Muutamalle muullekin paikalle annettiin kyselylomakkeissa sellaisia nimiä ja nimimuotoja, että niitä voisi epäillä kyselyyn vastattaessa keksityiksi. Koska monet näistä kuitenkin mainittiin vähintään kahden lukiolaispojan vastauksissa, voisi olettaa niiden pikemmin olevan näiden poikien luomaa ja olemassa olevaakin sisäpiirin nimistöä. Käytetäänhän epävirallista nimistöä usein tietyn ryhmän kesken ja ryhmähengen lisäämiseksi. Tällaisia vain parin lukiolaispojan mainitsemia nimiä ja nimivariantteja ovat muun muassa *Saibu* (Apteekinpuisto), *Paskalahti* tai *Paskalampi* (Kaupunginlahti), *Kalsari* (Kaupunginlahti) ja *Jubileemus* (Juhannussaari). Lammassaaren nimenä mainittiin *Puusaari* kahdesti ja *Bääsaari* kerran. Yksi lukiolaispoika taas mainitsi *Veden* Kaupunginlahden nimenä ja *Tulen* Juhannussaaren nimenä. Vaikka jotkin näistä ilmauksista olisivat syntyneet lomaketta täytettäessä, kuvaavat nimet sitä, mitä ja millaisia ilmauksia vastaajat pitävät mahdollisina nimiksi ja millä perusteilla he ajattelevat nimiä voitavan antaa. Näissä nimissä näkyy selvästi myös halu luoda nimiä, jotka eivät noudata perinteistä ja vakiintunutta nimen rakennetta ja sisältöä. Vaikka nimi olisi keksitty lomaketta täytettäessä, se voi tämän jälkeen myös jäädä jonkinasteiseen käyttöön. Epävirallista nimistöä tarkasteltaessa kannattaakin mielestäni ottaa huomioon myös se nimistö, josta on vain harvoja mainintoja ja jonka voi epäillä olevan varta vasten keksittyä. Yhtä kaikki tämäkin nimistö on epävirallista kaupunkinimistöä.

EPÄVIRALLISET NIMET

Millaista Suensaaren epävirallinen paikannimistö on? Aineiston epäviralliset nimet ovat peräisin haastatteluista sekä kyselylomakkeiden vastauksista. Epävirallisia nimiä kertyi

⁵ Katkelma Juhan haastattelusta: »– ja tästä tehtaan kohaltakin nin, kahloittiin tonne Lammassaaren nokalle ja sieltä sitte uitiin virtaa pitkin alas Pikisaareen tai jopa tänne Venelaiturille asti.»

kyselylomakkeen tehtävistä 1 (tästä tarkemmin ks. s. 38–39), 2 ja 3. Kakkostehtävässä kysyttiin vastaajan omasta koulustaan käyttämiä nimiä, muiden tästä koulusta käyttämiä nimiä sekä muiden Tornion koulujen ja oppilaitosten nimiä. Kolmostehtävässä vastaajaa taas pyydettiin luettelemaan itselleen tärkeiden eri paikkojen puhekielisiä nimiä. Näitä paikkoja olivat kaupat ja kioskit, huoltoasemat ja parkkipaikat, kahvilat, baarit ja ravintolat, urheilukentät ja -hallit, puistot ja rannat, muut nuorison kokoontumispaikat, kirjastot, sairaalat ja terveyskeskukset, pankit ja postit, kirkot ja seurakuntatilat sekä muut paikat.

Suurin osa epävirallisista nimistä on annettu paikoille, joilla jo on virallinen nimi (ks. myös Ainiala 2003: 211). Toisinaan nimiä on kuitenkin annettu myös paikoille, joilla virallista nimeä ei ole. Tällaisia nimiä ei aineistossa — aivan odotuksenmukaisesti — kovin paljoa ole. Useat epävirallisen nimen saaneet ja vailla virallista nimeä olevat paikat ovat kokoontumispaikkoja tai liikkumisen kannalta keskeisiä paikkoja. Tavallisia ovat erilaiset kulmat: *Museonkulma*, *Seppälänkulma*, *Torinkulma*, *Öömanninkulma*. Jonkin keskeisen paikan (esimerkiksi liikkeen) mukaan kutsutaan tämän ympäristöä. Tällaisia nimiä käytetään Suensaarella runsaasti ja muun muassa kadunnimien sijaan. Nimityyppi on produktiivinen, eli uusia *kulma*-nimiä voidaan muodostaa tarpeen mukaan.

Vailla virallista vastinetta olevia nimiä ovat niin ikään pysäköintialueiden eli parkkien nimet: *Amisparkki* eli *Parkki*, *Länsiparkki* eli *Länsiranta* ja jo käytöstä jäänyt *Kopinparkki* (KOP-pankin mukaan). Parkkipaikat ovat autoilevan ja muunkin autoilijoiden joukossa kuljeksivan nuorison suosittuja kohtaamispaikkoja. Muita nimiä, joilla ei ole virallista rinnakkaisnimeä, ovat pihojen nimet *Kallenpiha* (Superspar-kaupan eli Kallenkaupan piha) ja *Iitanpiha* (Iita-nimisen kauppiaan entisen kaupan piha) sekä *Umppariksi* kutsutun kappakan läheisen rannan nimi *Umpparinranta* ja erästä tiettyä aluetta Länsirannan rannalla tarkoittava *Hassupaikka*.

Vailla virallista nimeä ovat myös monet sellaiset (julkiset) rakennukset, joissa on esimerkiksi joitakin liikkeitä tai yrityksiä. Näistä puhutaan talossa olevan keskeisen yrityksen mukaan: *Osuuspankintalo*, *Sypintalo*, *Viinakaupantalo*. Myös tämä nimityyppi on produktiivinen, ja uusia nimiä muodostetaan tarpeen mukaan. Tällaiseen nimeen sisältyvä yritysnimi (esimerkiksi *Osuuspankki*) on nimen osana mielestäni yritysnimi eikä paikan nimi. Yritysnimen ja paikannimen raja on tunnetusti liukuva (ks. esim. Sjöblom 2002: 91–92). Yritysnimi voi sellaisenaan toimia myös paikannimenä (esimerkiksi »Kävin Nordeassa«).

Tavallisemmin epävirallisen nimen tai nimimuodon on saanut paikka, jolla jo on virallinen nimi. Harvinaista ei ole, että samalla paikalla on useita eri nimiä ja nimivariantteja.

Epäviralliset nimet voidaan jakaa karkeasti kahteen pääryhmään: sekundaareihin ja primaareihin nimiin. Sekundaarit nimet ovat niitä, jotka on muodostettu paikan virallisen nimen pohjalta, kun primaarit nimet puolestaan on annettu paikan virallisesta nimestä riippumatta. Primaarit nimet kuvaavat paikkaa jollakin tavoin. Sekundaarien ja primaarien nimien välimaastossa ovat nimet, jotka on muodostettu paikan virallisen nimen pohjalta mutta jotka myös kuvaavat paikkaa jollakin tavoin. (Tarkemmin Ainiala 2003: 211–215.)

Sekundaareja nimiä muodostetaan virallisista nimistä useimmin lyhentämällä, liittämällä kantanimen typistymään jokin johdinaines tai sekä lyhentämällä että johtamalla. Suensaaren kaupunkinimissä suosituin johdin on *-is*, joka esiintyy nimissä *Upis* (Umpitunneli, ravintola), *Vanhis* (Vanha Mestari, ravintola), *Ruokkis* (Ruokakeskus, kauppa), *Tam(p)pis* (Tampereen Säästötex), *Lapis* (Lapin Kultra), *Pikis* (Pikisaari) ja *Juhis* (Juhannussaari).

▷

Yleinen on myös *-ari*, joka tavataan nimissä *Umppari* (Umpitunneli), *Tullari*, *Tultsari* (Tullin Pub), *Lappari* (Lapin Kulta) ja *Haltsari* (Hallituskatu). Muita johtimia ovat *-tsi* (*Kertsi* (Kerhoravintola)), *-ski* (*Merski* (Meerin grilli), *Vepski* (VPK:n talo) ja *Närski* (Näränperän kenttä)) ja *-A* (*Piksa* (Pikisaari)). *Kiinalainen* ei ole ravintolan virallinen nimi, mutta tästäkin on muodostettu lyhentyneitä muotoja *-ski-* ja *-is-*johtimien avulla: *Kinaski* ja *Kinkkis*. (Slangijohtimista enemmän ks. Paunonen 2000: 25–28.)

Lyhentyneitä ja johtimen sisältäviä nimimuotoja ovat myös *Latuska* (Lammassaari) ja *Lillukka* (Lasten liikennepuisto), mutta näissä nimissä on lisäksi tapahtunut muitakin muutoksia. Vain lyhentämällä virallista kaksiosaista nimeä on puolestaan päästy nimi-muotoihin *Ni(i)na* (Cafe Nina), *Heta* (Matkakoti Heta), *Meeri* (Meerin grilli), *Handels* (Handelsbanken), *Spaar(i)* ja *Spar* (SuperSpar Kalle), *Vanha* tai *Mestari* (Vanha Mestari, ravintola), *Stadion(i)*, *Stationi*, *Stadikka* tai *Pohja* (Pohjanstadion) ja *Liikennepuisto* (Lasten liikennepuisto). Lyhennelmiä ovat myös lyhenne- ja kirjainnimet. Tällaisia ovat esimerkiksi *TYL* tai *Tylli* (Tornion yhteislyseon lukio) ja *AMK* tai *Amkki* (Ammattikorkeakoulu). Jo hävinnyt Hotelli Tornio tunnettiin nimellä *Hotori*, joka muodoltaan on paitsi *-ri-*johtiminen myös yhdenlainen lyhenn nimi.

Kaupunkinimistössä tavallisia nimiketjuja (Ainiala 2003: 212) on myös Suensaaren nimistössä. Hampurilaisravintola *Hesburger* ja lyhyemmin *Hese* on myös *Hesekiel*, ravintola *Shak* taas on myös *Shakki* ja *Sheikki*. Kahvila *Roosa Maria* on lyhyemmin *Roosa*, *Rosis*, *Roskis* tai *Rosku*, kun taas *Paradise*-niminen disko on myös *Paratiisi*, *Parasiitti*, *Parajöoteri* ja *Jööteri*⁶. Assosiaatioketjut ovat moninaisia ja kielellinen leikittely tavallista.

Primaareja nimiä ovat pelkän paikan lajin ilmaisevat nimet ja erityispiirrettä ilmaisevat nimet. Pelkän paikan lajin ilmaisevat ilmaukset voivat toimia luonnollisesti myös appellatiiveina. Ilmauksen tulkinta propriiksi tai appellatiiviksi vaatiikin kontekstuaalista tietoa. (Ks. Ainiala 2003: 212, 215–216.) Suensaarelaiset käyttävät monista saaren tärkeistä ja keskeisistä paikoista pelkän paikan lajin ilmaisevia nimiä. Tällaisten nimien tarkoitteet ovat monesti ainoita tai liki ainoita lajissaan tai ainakin lajinsa huomattavimpia. Siksi on ymmärrettävää, että pelkät paikan lajin ilmaisevat yksiosaiset nimet riittävät. Suensaarella puhutaan yleisesti esimerkiksi *Kirkosta* (Tornionkirkko eli Kaupunginkirkko), *Seurakuntatalosta* eli *Seuriksesta* (Tornion seurakuntatalo), *Museosta* (Maakuntamuseo), *Taidemuseosta* (Aineen taidemuseo), *Kirjastosta* (Kaupunginkirjasto), *Asemas-ta* (Linja-autoasema), *Hotellista* tai *Hotskusta* (Kaupunginhotelli) ja *Terveyskeskuksesta* (Tornion terveyskeskus). Itse Suensaarikin on usein pelkkä *Saari*. Koululaisille oma koulu on useimmiten *Koulu*, *Lukio*, *Skuuli*; *Amitsu*, *Amis*, *Ammattikoulu* tai *Kauppis*. Lapin Kulta on puolestaan myös *Kaljatehdas*, *Oluttehdas* tai vain *Tehdas*.⁷

⁶ *Jööteri*-sanan merkitys lienee 'siitin, penis'. Äänteellisesti läheisiä samamerkityksisiä sanoja ovat ainakin *jörstä*, *jötikkä* ja *jööti* (Jussila ja Länsimäki 1994).

⁷ Seuraavassa esimerkissä lukiolaispoika kertoo lapsuutensa leikkipaikoista. On luonnollista, että pelkkä yksiosainen ilmaus riittää tämän leikkipaikan nimeksi. Pieni käyttäjäpiiri ei sekään lisää tarvetta käyttää pi-tempää ilmausta.

Haastateltava: No siinä, sen Näränperän tullin lähellä on semmonen.. tienoolta menee semmonen joki tai puro ni siellä Putkessa on tulluk kans värkättyä.

Haastattelija: Oliko sillä jotakin muuta nimeä?

Haastateltava: Ei oikeestaan kum Putki.

Näihin yksiosaisiin pelkän paikan lajin ilmaiseksi nimiin verrattavia ovat ravintoloiden nimet *Kiinalainen* (Ravintola Golden Flower) ja *Italialainen* (Pizzeria Trocadero). *Kiinalaisesta* on vielä muodostettu lyhennetyt variantit *Kinkkis* ja *Kinaski* (ks. s. 44). Saarella ei ole muita kiinalaisia tai italialaisia ravintoloita, joten nämä nimet riittävät hyvin yksilöimään paikat. Virallisia nimiä ei käytetä kuin ani harvoin.

Yksiosaiset pelkän paikan lajin ilmaiseksi nimet ovat käytössä tavallisia. Normaalisessa arkikielessä niitä käytettäneen jopa enemmän kuin aineiston perusteella näyttäisi. Haastatteluissa (ja kyselylomakkeissa) esiin tulee kyseltäessä usein paikkojen virallisia tai muita epävirallisia nimiä enemmän kuin pelkän paikan lajin ilmaiseksi nimiä. Yksiosaiset nimet puolestaan tulevat monesti esiin muulla tavoin, ikään kuin vahingossa. Esimerkiksi haastatteleman Lapin Kullan tehtaassa työskentelevä Juha kertoi työpaikkansa nimestä näin: »*Lappariksihan* monet sanoo. Enempi mie käytän *Lapin Kultaa*. Vanhemmat sanovat *Kaljatehtaaks* tai *Oluttehtaaks*.» Kertoessaan sitten lapsuutensa uintireissuista Juha puhui näin: »— ja tästä *Tehtaan* kohaltakin nin, kahlottiin tonne *Lammassaaren* nokalle ja sieltä sitte uitiin virtaa pitkin alas *Pikisaareen*.» Hänenkin kielenkäytössään Lapin Kulta on siis — ainakin rakennuksena eli paikannimenä, kenties ei niinkään työpaikan eli yrityksen nimenä — usein pelkkä *Tehdas*.

Suensaarella myös monet yritysnimet ja näiden puhekieliset variantit toimivat paikan niminä (ks. myös Ainiala 2003: 215–216). Paikkoja tarkoittavina voidaan käyttää yritysnimiä *Sampo*, *Merita* tai *Nordea*, *Leonia* ja *Handels(banken)*. Tavallisia ja laajalti käytettyjä yritysnimien puhekielisiä variantteja ovat *Hese* (Hesburger) ja siitä edelleen muodostetut variantit *Hessu*, *Heslaa* ja *Hesekiel* sekä *Ärrä*, *Ärkkä*, *Ärkkäri* ja *R-kiska* (R-kioski). Eri R-kioskit voidaan myös erotella toisistaan. Aineistossa tuli esiin runsaasti eri R-kioskien nimiä, joista osa saattaa olla rinnakkaisiakin. Usein R-kioski on voitu erottaa toisista sijainnin perusteella (*Koulu-Ärrä*, *Kulma-Ärrä*, *Keskus-Ärrä*, *Ranta-Ärrä*, *Linja-Ärrä*) tai sitten sen mukaan, mitä kioskilta hankitaan (*Keno-Ärrä*, *Video-Ärrä*, *Ventti-Ärrä*, *Tupla-Ärrä*).

Eriyispiirrettä ilmaiseksi nimet jakautuvat nimeämisperusteidensa mukaan alaryhmiin. Nimeämisperusteita ovat paikan sijainti, paikan ominaisuus (ulkonäkö), paikalla oleva tai esiintyvä ja paikan suhde ihmiseen (paikan omistaja tai käyttäjä; paikan käyttö, jokin paikalla tapahtunut). Yleensä kaupunkinimistössä sijainti on nimeämisperusteena lähinnä sellaisten paikkojen nimissä, joilla ei ole virallista nimeä (Ainiala 2003: 213; näistä nimistä Suensaarella ks. s. 43). Aineiston ainoa sijaintia ilmaiseva nimi, jolla on myös virallinen vastine, on *Rannankauppa* Länsirannalla sijaitsevan *SuperSpar Kalle* -ruoka-kaupan nimenä.

Paikalla olevan tai esiintyvän perusteella on annettu nimi muutamalle paikalle. Apteekinpuistoa on kutsuttu myös *Invanrannaksi* ja *Invanpuistoksi*, koska paikalla on aiemmin ollut Invakahvila, invalidien pitämä kahvila. Samasta puistosta lähinnä nuorison käyttämät nimet *Juoppopuisto*, *Narkkaripuisto* ja *Narkomaanipuisto* taas kertovat selvästi, keitä ja minkälaisia ihmisiä puistossa nykyisin oleilee — tai ainakin uskotaan olevan. Harvinaisempia nimiä ovat *Koirasaari* Pikisaaren nimenä ja *Puusaari* Lammassaaren nimenä. Nämä ainoastaan parin lukiolaisen kyselylomakkeessa mainitsemat nimet pohjautunevat siihen, että Pikisaareessa ulkoilutetaan koiria⁸ ja Lammassaari taas on ko-

⁸ Nimeämisperusteena voisi pitää myös paikan käyttöä.

vin metsäinen ja »puinen» saari. Paikalla olevan mukaan lienee annettu myös *Koiranruokaplace* kiinalaisen ravintolan nimeksi ja *Vahakabinetti* Paradise-diskon nimeksi; meikattu-
jen diskossa kävijöiden voi ajatella olevan »vahanukkeja».

Paikan ominaisuus nimeämisperusteena on melko tavallinen Suensaarenkin kaupunkinimistössä (vrt. Ainiala 2003: 213). Nimeämisperusteena voi tällöin olla paikan väri, muoto, koko tai se, että paikka muistuttaa jotakin muuta paikkaa. Tällaisia nimiä ovat *Keltainentalo* (Postin talo), *Juustotalo*, *Kolmiotalo* ja *Silitysrauta(talo)* (kolmionmuotoinen asuinkerrostalo), *Paskalahti* (Kaupunginlahti), *Puutalo* ja *Sipulikirkko* (Ortodoksinen kirkko) ja *Peltitalo* (Keskusgrilli). Uskoakseni myös *Valobaari* Paradise-diskon nimenä kuuluu lähinnä tähän ryhmään: paikka on diskovalojen valaisema. Kahden lukio-
laistytön kyselylomakkeessa mainitsema *Mansikkaranta* nuorison kokoontumispaikkana suositun Uitonrannan nimenä lienee ennen kaikkea nimi, joka kuvaa paikan ihanuutta eli sen »mansikkaisuutta». Kyse tuskin on siitä, että paikalla kasvaisi mansikoita. Ominaisuuden mukaan on annettu myös vertaileva siirrynnäinen *Manhattan* nimeksi koko Suensaarelle, se kun on komeiden siltojen saari. Myös nimeä *Pikku-Manhattan* käytetään. Muita vertailevia siirrynnäisiä aineistossa ei — pieneksi yllätyksekseni — ole. Muualla maassa melko tavalliset *Bronksit*, *Harlemit* ja *Muumilaaksot* näyttävät puuttuvan Suensaaren nimistöstä (ks. Ainiala 2003: 213–214).

Paikan suhde ihmiseen on nimeämisperusteena silloin, kun nimessä ilmaistaan paikan omistaja tai käyttäjä tai kun siinä tuodaan esiin paikan käyttö tai viitataan johonkin paikalla tapahtuneeseen. Tällaisia nimiä Suensaarella on vähän. Paikan käyttöä kuvaavat *Teknohelvetti* Paradise-diskon nimenä ja halventavat nimet *Porttola* ja *Bordelli* Matkakoti Hetan niminä.

Primaarin ja sekundaarin välimaastossa olevia nimiä aineistossa on joitakin. Nämä nimet on siis muodostettu paikan virallisen nimen pohjalta, mutta sen lisäksi ne myös jollakin tavoin kuvailevat paikkaa (ks. Ainiala 2003: 215). Kaupunginlahdesta käytetty *Kalsari* on hyvä esimerkki kekseliäästä nimestä, jossa yhdistyy useita eri piirteitä ja motiiveja. Nimen alkukirjaimet ovat samat kuin virallisen nimenkin eli virallisen nimen voi katsoa olevan nimen taustalla. Muodoltaan nimi yhdistyy *-ari*-johtimisiin epävirallisiin nimiin (*Haltsari*, *Umppari* ja niin edelleen). Nimi myös kuvaa paikkaa hyvin, sillä lahti todella on muodoltaan kuin ylösalaisin käännetty miesten pitkät alushousut. Muita »välimaastonimiä» ovat *Orkku* (Ortodoksinen kirkko), *Raitsikka* (Rajaleikkipatsas), *Vesitornio* (Vesitorni), *Umpisuoli* (Umpitunneli, ravintola), *Vanha Metsuri* (Vanha Mestari, ravintola), *Teletappitie* (Etappitie), *Bääsaari* (Lammassaari) ja *Aineenvaihduntamuseo* (Aineen taidemuseo). Nämä nimet eivät enää oikeastaan kuvaa paikkaa ainakaan minkään huomattavan tai keskeisen piirteen tai ominaisuuden kannalta. Pikemmin on kyse siitä, että virallisen nimen pohjalta on muodostettu nimimuoto, jolla esimerkiksi on appellatiivinen homonyymi. Nimi on ehkä herättänyt assosiaation jostakin äänteellisesti läheisestä sanasta. Näin paikkaan on nimen välittämänä saatu liitetyksi jokin piirre tai ominaisuus. Kyse on myös kielellisestä leikittelystä.

Erityispiirrettä kuvaavat primaarit nimet ovat sijaintia ilmaisevia nimiä lukuun ottamatta nimiä, joiden ensisijainen tehtävä ei ole yksilöinti (ks. Ainiala 2003: 216). Paikoilla on viralliset nimet, joita käyttämällä paikat voidaan yksilöidä. Näiden epävirallisten nimien tehtävä onkin muu: tuoda esiin erilaisia paikkaan liitettyjä mielteitä ja asenteita ja näin olla osa tietyn ryhmän kieltä ja vahvistaa ryhmähenkeä. Keskeistä on myös kielellä

leikkittely ja tuoreiden ilmausten keksiminen. Osin tästä samasta syystä voi myös olla hankala sijoittaa nimiä vain yhteen ryhmään: nimenantoon kytkeytyy usein useita eri motiiveja ja selityksiä. Nimeä voi kielellisen lahjakkuuden ja verbaaliakrobatian näkökulmasta pitää erityisen onnistuneena silloin, kun siihen sisältyy useita nimeämisperusteita ja nimenmuodostuskeinoja (esimerkiksi *Kalsari*). Toisinaan kielellisesti leikittelevät nimet on luotu ennen kaikkea kirjallista käyttöä varten. Kyselylomakkeen aineistossa tällaisia lienevät ainakin *Tunturipuron raikkaus* (Lapin Kultta) ja *Koiranruokaplace* (Ravintola Golden Flower). Samaan ryhmään kuuluu myös *Wanhis*, jossa *w:n* käytöllä on ehkä haluttu lisätä »vanhaa» vaikutelmaa.

Monien epävirallisten nimien antajia lienevät ne, jotka muutoinkin luovat ryhmän omaa kieltä ja ovat kielellisesti lahjakkaita ja sanavalmiita (ks. myös Ainiala 2003: 218). Osa Suensaaren aineiston harvinaisemmista nimistä lienee kyselylomakkeen täyttäjien (useimmiten lukiolaispoikien) antamia, mutta muutoin kukaan ei ilmoittautunut nimien antajaksi. Osa nimistä on myös jo niin vanhaa perua, ettei nimenannon hetkestä tai vaiheista ole tietoja. Yleisesti nimiä pidettäneen vain yhteisenä omaisuutena, jonka syntyhistoriasta tai nimeämisen perusteista ei olla tietoisia. Seuraava esimerkki lukiolaisten haastattelusta valottanee asiaa. Haastattelijan (H) kysymyksiin vastaa aluksi yksi poika (P). Toinen poika (P2) osallistuu keskusteluun lopussa.

H: Tuossa Kaupunginhotellilla on joku disko, joku Para-

P: Paradaissi.

H: Siitä on kuultu nimi Jööteri. Mikä nimi se oikein on?

P: Joku on vääntänyt siitä.

H: Mitenkä sen siitä pystyy vääntämään?

P: Parajööteri. Em mie oikein tiä miten se on tullus siitä.

P2: Ei sille oom mitään järkevää selitystä, se ov vaan tullus jotenki.

Epävirallisessa kaupunkinimistössä tavataan nimiä, joissa tuodaan esiin omia arvostuksia, käsityksiä ja asenteita kyseistä paikkaa ja paikan käyttäjiä tai asukkaita kohtaan (Ainiala 2003: 220–221). Suensaaren nimistössä tällaisia nimiä ovat *Teknohelvetti* ja *Vahakabinetti* (Paradise, disko), *Koiranruokaplace* (Ravintola Golden Flower) ja *Porttola* ja *Bordelli* (Matkakoti Heta). Kouluista ja oppilaitoksista tällaisia nimiä tavataan enemmänkin: *Manala*, *Lahotalo*, *Laitos*, *Paskapaikka*, *Amis(h) paradise*, *Palikkapuoli* ja *Mediahörhölä*. Myös *Juoppopuisto*, *Narkkaripuisto* ja *Narkomaanipuisto* Apteekinpuiston niminä ovat osin asenteellisia nimiä.

KADUNNIMIEN OSAAMINEN JA KÄYTTÖ

Suensaaren virallisilla kadunnimillä ei yleensä ole epävirallisia nimivariantteja. Liki ainoa poikkeus on saaren pääkatu Hallituskatu, joka tunnetaan laajalti *Haltsarina*.⁹ Kuinka tavallista sitten on, että suomalaisten kaupunkien kadunnimillä olisi epävirallisia nimi-

⁹ Toinen epävirallisen nimimuodon saanut katu oli Etappitie, joka yhdessä ammattikorkeakoululaisen naisen vastauslomakkeessa nimettiin myös Teletappieteksi.

variantteja? Kysymystä ei juuri ole tutkittu. Helsingissä tällaiset katujen ja teiden epäviralliset variantit ovat jo vanhastaan tavallisia (ks. esim. Paunonen 2000; Heikkinen 2001: 28–30), mutta muissa kaupungeissa katujen epäviralliset nimet ja muodot tuntuvat olevan paljon harvinaisempia. Esimerkiksi Kuopion aineistossa tällaisia nimiä on vain neljä (Korkalainen 2002: 16–17). Kaupunkinimistöhankeissa aineistoja ja tutkimuksia saadaan eri kaupungeista (Tutkimushankkeet: nimistö), joten tähänkin kysymykseen voidaan jonkin ajan kuluttua vastata tarkemmin.

Virallisten kadunnimien osaamista ja samalla käyttöä valotti puolestaan kyselylomakkeen tehtävä 4. Kyseessä oli karttatehtävä: nimettömään karttapohjaan tuli sijoittaa 10 katua¹⁰. Kadut oli valittu niin, että ne sijaitsivat eri puolilla Suensaarta ja olivat myös keskeydyttäen erilaisia. Oikeiden vastausten määriä laskiessani annoin täysin oikeasta vastauksesta yhden pisteen ja riittävän oikeasta vastauksesta — jos katu oli sijoitettu esimerkiksi naapurikadun paikalle — puoli pistettä. Enimmillään tehtävästä olisi siis voinut saada 10 pistettä.

Keskimäärin osattiin sijoittaa oikein vain kaksi nimeä (lukiolaisten »osaamiskeskisarvo» oli 2,1 nimeä ja ammattikorkeakoululaisten 2,4 nimeä). 17 lukiolaisesta viisi ei osannut sijoittaa yhtään katua ja kaksi osasi sijoittaa yhden kadun. 26 ammattikorkeakoululaisesta kolme ei osannut sijoittaa yhtään katua ja kaksi osasi sijoittaa yhden kadun. Parhaita osaajia olivat ne kaksi lukiolaista, jotka sijoittivat oikein 5,5 katua, ja ne kaksi ammattikorkeakoululaista, joista toinen sijoitti oikein 5 katua ja toinen 6,5 katua.

	Lukiolaiset	Ammattikorkeakoululaiset
Hallituskatu	10	17
Puutarhakatu	4	6
Torikatu	2	6
Porthaninkatu	2	4
Yhdystie	0	1
Etappitie	1	7
Vapaudenkatu	4	1
Sairaalakatu	6	11
Kullervontie	0	0
Juhannuskatu	5	3

Taulukko 4. Kyselylomakkeen tehtävän 4 tulokset: kadunnimien osaaminen lukiolaisilla (17) ja ammattikorkeakoululaisilla (26).

¹⁰ Kadut olivat Hallituskatu, Puutarhakatu, Torikatu, Porthaninkatu, Yhdystie, Etappitie, Vapaudenkatu, Sairaalakatu, Kullervontie ja Juhannuskatu.

Suensaaren pääkatu Hallituskatu oli selvästi tunnetuin katu. Lukiolaisista 10 (17:stä) ja ammattikorkeakoululaisista 17 (26:sta) osasi sijoittaa sen. Yllättävän paljon oli kuitenkin niitä, jotka eivät osanneet sijoittaa tätäkään katua. Myös Sairaalakatu osattiin sijoittaa melko hyvin. Ammattikorkeakoululaisille Etappitie on tuttu, koska katu sijaitsee koulun lähellä. Huonoiten osattiin sijoittaa Torikatu, Porthaninkatu, Yhdystie ja Kullervontie. Yhdystie on Stadionin ja kirkon välinen puistotie, jonka varrella ei ole asutusta eikä muita rakennuksia. Paikasta ei siis liene liiemmin syytä puhua. *Kullervontie* puolestaan on aihepiirinimi Saarenpäässä, jossa on muitakin Kalevala-aiheisia kadunnimiä (*Tapiontie*, *Sampsantie*, *Pellervontie*). Nimeä ei juuri osattu sijoittaa tälle alueelle; aihepiiri ei hahmottune kaupunkilaisille. Sen sijaan *Kullervontie* sekoittui usein kasviaiheiseen nimeen *Kulleronkatu*. Kulleronkadun paikalle Kullervontien sijoitti seitsemän lukiolaista ja kaksi ammattikorkeakoululaista. Porthaninkatu puolestaan oli joskus sekoitettu Seminaarinkatuun: Seminaarinkadun paikalle Porthaninkadun sijoitti kolme lukiolaista ja kaksi ammattikorkeakoululaista. Seminaarinkadulle nimen antanut Porthanin seminaari lienee tässä aiheuttanut sekaannusta.¹¹ (Ks. taulukko 4.)

Kysyttiin myös, pitikö vastaaja tehtävää helppona, vaikeana vai jonakin siltä väliltä. Kukaan vastaajista ei pitänyt tehtävää helppona. Lukiolaisista vaikeana sitä piti kahdeksan vastaajaa ja vaikean ja helpon välisenä samoin kahdeksan. (Yksi vastaajista ei ottanut tähän kantaa.) Ammattikorkeakoululaisista vaikeana tehtävää piti 15 ja vaikean ja helpon välisenä 10. (Yksi vastaajista ei ottanut tähän kantaa.)

Tehtävän vapaamuotoisessa kysymyksessä kysyttiin myös kadunnimien käytöstä. Kysyttiin sitä, käyttääkö ja tarvitseeko vastaaja Suensaaren virallisia kadunnimiä puhuesaan muiden torniolaisten kanssa. Lisäksi pyydettiin arviota siitä, miksi ja milloin vastaaja kadunnimiä tarvitsee tai ei tarvitse. Useimmat kommentoineet vastasivat, että eivät käytä tai tarvitse kadunnimiä (»En tarvi, ei kukkaan kysele niistä», »En tarvitse, ei niitä tarvitse tietää», »Eipä tule koskaan puheeksi ihmisten kanssa, en edes tiedä kaikkien katujen nimiä», »En käytä. Tiedän minne menen mutta en mieli osoitteita/kadunnimiä. Pieni paikka tämä Tornio.»). Muualta muuttaneet ja joskus muualla asuvatkin ammattikorkeakoululaiset ilmoittivat, että eivät juuri lainkaan tarvitse kadunnimiä (»En oikeastaan tarvi tai käytä. Tuttuni ja kaverini on kaikki muualta tulleita.»), »Enpä juurikaan käytä, koska asun Kemissä ja käyn Torniossa vain koulun takia.»).

Kadunnimien sijaan käytetään kaupunginosien, rakennusten ja liikkeiden nimiä (»Joskus tarvii Hallituskatua tai Länsirantaa. Muuten käytän lähellä olevien liikkeiden nimiä.»), »Ei hirveästi, eri saarenosien nimillä pärjää hyvin», »Käytän aina jotain paikkaa, esim. 'onko se Tiimarinkadulla' tai vaikka 'Ruokakeskuksenkadulla'», »En käytä kadunnimiä, perille pääsee paikkojen avulla (esim. Seppälän vieressä jne.)», »En puhu kadunnimillä, koska en niitä tiedä. Yleensä puhutaa, että 'siinä Postin edessä, vieressä jne.'», »Käytän aika vähän kadunnimiä. Kadut tunnistaa parhaiten kun sanoo mitä liikkeitä kadulla on.»).

Muutama vastaaja sentään ilmoitti käyttävänsäkin kadunnimiä (»Käytän miten muuten sanoa joku paikka», »Mikäli pitää mennä jonnekin, kadunnimien avulla sitä suunnis-

¹¹ Porthaninkatu on saanut nimensä Matias Porthanin mukaan. Porthan oli yksi Ruotsin rikkaimmista porvareista ja lahjoitti Tornion kaupungille muun muassa varat Porthanin koulun eli seminaarin rakentamiseen vuonna 1910 (Kanto 1993: 6).

tetaan, kuten muuallakin. Eikö kaduilla ole nimet juuri sen vuoksi.»). Kadunnimien käyttäjiksi ilmoittautuneet olivat niitä, jotka myös osasivat eniten sijoittaa kadunnimiä. Yleensä kadunnimiä sanottiin tarvittavan silloin, kun piti esimerkiksi kartasta löytää jokin paikka tai opastaa paikkoja vieraille («Kadunnimiä tarvitsen lähinnä silloin, kun etsin kartasta jotain tiettyä paikkaa mutta enpä juuri muulloin.»), »Kyllä tarvitsen etenkin tien opastamisessa ja myös joskus kun sovin treffejä kavereiden kanssa», »Käytän ja tarvitsen virallisia kadunnimiä, kun menen esimerkiksi kaverin luo kylään ensimmäistä kertaa.»).

Kyselylomakkeessa esiin tulleita tietoja vahvistavat haastatteluissa saadut tiedot: kadunnimiä ei juuri käytetä, ja niiden sijasta paikan sijainti ilmaistaan jollakin muulla tavoin. Muulta muuttanut opettaja Leena kuvailee kadunnimien käyttöönsä näin: »Aika vähän niitä kadunnimiä käytetään, ja sen huomasin jo kun tännek kaupunkiin tulin niin sanottiin että siinä Pakosenkulmalla taikka siinä Museonkulmalla taikka siinä Öömanninkulmalla. – – Museon ohi ja Vanhainkodin ohi... Tällä tavalla neuvon tietä [oppilaille] en niinkään katujen nimien mukaan.» Ikänsä saarella asunut Juha puolestaan kertoi, että »nuo kadunnimet ei ole kaikille aivan niin tuttuja». Hänen toverinsa Janne jatkoi tästä sanomalla, että »yleensä jos Juhannussaarella on joku katu nin Juhannussaaresta sitä vaan puhutaan, että assuu Juhannussaarella tai tällai, ei sitä sanota että joku, tietyllä kadulla».

SUHTAUTUMINEN AIHEPIIRINIMIIN

Miten viralliseen kadunnimistöön asennoidutaan ja suhtaudutaan? Jo kyselylomakkeen karttatehtävässä tuli esiin se, että kadunnimiä tarvitaan lähinnä silloin, kun on etsittävä paikka kartasta tai opastettava paikkoja vieraille. Nimiin sinänsä ei otettu kantaa: niihin suhtautumista voi kuvata melko »institutionaalisena». Reaktio »Nimet ovat nimiä ja olemassa opastustehtävänsä vuoksi» tuntui tavalliselta.

Kyselylomakkeen tehtävässä 5 selvitettiin suhtautumista yhteen virallisen kadunnimistön alaryhmään eli aihepiirinimiin. Siinä lueltiin joukko Suensaaren Juhannussaaren kaupunginosan juhannusaiheisia (*Kielonkatu, Lemmikinkatu, Angervonkatu, Kulleronkatu, Juhannuskatu*) ja Kalevala-aiheisia (*Sammonkatu, Pellervontie, Kullervontie, Tapiontie*) kadunnimiä ja kysyttiin, pidetäänkö nimiä hyvinä vai huonoina, hienoina vai huvittavina, kummallisina vai minä.

Lähes poikkeuksetta nimiä pidettiin joko hyvinä tai sitten niihin suhtauduttiin hieman yhdentekevästi ja välinpitämättömästi. Lukuisista kommentteista ainoastaan yksi lukiolaispojan vastaus oli kielteinen («Kummallisia, koska kukaan ei muista kukkia.»). Yleisemmin sanottiin, että nimet ovat »kauniin kuuloisia», »helppo lausua ja muistaa» tai »kuulostavat mukavilta». Suensaaren aihepiirinimet herättivätkin yleisesti samankaltaisia reaktioita kuin Tiina Aallon tutkimat Vantaan Tikkurilan kasviaiheiset kadunnimet: nimiä pidettiin hyvinä, kuvaavina ja miellyttävinä (Aalto 2002: 213–216). Ammattikorkeakoululaiset kommentoivat Suensaaren nimiä usein perusteellisemmin kuin lukiolaiset ja ottivat kantaa muun muassa aihepiirinimeämiseen yleensä. Seuraavassa on joitakin kommentteja:

Hyviä ja hauskoja, erisnimet antavat hieman historian tuntua.
Mielestäni ne ovat hyviä. Katujen nimien pitäisikin olla yhteydessä kaupunginosan nimeen.

Mielestäni ne ovat hyviä, kadunnimet voivat aivan mainiosti liittyä paikan-nimeen, myös teemat ok.

Ne ovat ihan hyviä. Täytyyhän yhden alueen kadun nimillä olla jokin yhdistävä tekijä.

Nimet ovat ihan hyviä, antavat alueelle yhtenäisyyttä kun kaikki nimet liittyvät toisiinsa.

Ei yhtään erikoisia minun mielestä, ja jos etsii jotain katua niin etsiminen helpottuu kun tietää että esim. nuo sijaitsevat lähekkäin.

Joskus otettiin kantaa nimien merkityssisältöönkin esimerkiksi seuraavasti: »Hyviä. Ilmentävät luontoa ja perinteitä.» Myös se, että nimet erottuvat muista nimistä, herätti myönteisiä reaktioita (»Ihan mukavia katujen nimiä, vaihtelu virkistää, että joka paikas ei oo samanlaisia nimiä.»), »Onhan ne ihan kivoja. Eipähän ainakaan ole ihan tavallisia, eikä joka paikasta välttämättä löydy samannimisiä katuja.»).

Osan mielestä nimissä oli myös jokin vanhahtava ja kenties huvittavakin elementti (»Ne on ihan hienoja, joskin hiukan huvittavia.»), »Ne ovat hyviä, vanhalta kuullostavia nimiä ja onhan hyvä et on joku tietty kaava nimissä.»), »Mielestäni ei lainkaan huonoja, joskus ehkä hieman huvittavia. Tosin, kun oma nimeni [Tellervo] sattuu olemaan peräisin myös Kalevalasta, suosin niitä.»)

Paljolti yhdentekeviä nimet olivat niille, jotka kommentoivat niitä esimerkiksi seuraavasti:

Ihan hyviä ne on. Pakko kaduille on joku nimi antaa.

Ihan hyviä, enpä ole paljon ajatellut aiemmin.

Mikäs siinä, ihan kivoja nimiä.

Samapa tuo.

Ei ne ole hyviä eikä huonoja.

En tiedä oikeastaan en hirveänä välitä koko asiasta.

LOPUKSI

Tornion Suensaaren nimistö on monella tavoin tyypillistä kaupunkinimistöä. Alueellisia erityispiirteitä ei aineistossa ole (vrt. Ainiala 2003: 217–218). Suensaaren nimistön tutkimus vahvisti ja täsmensi aiempia tutkimuksia ja oletuksia; tätä ennen ei yhdenkään alueen kaupunkinimistöä ole tehty näin täsmällistä kvantitatiivista selvitystä. Osoittautui, että Tornion keskustan nimistön kaikista nimivarianteista selvästi yli puolet (63 prosenttia) on epävirallisia. Lähes kaikilla paikoilla on virallisten nimien rinnalla epävirallisia variantteja. Viralliset nimet ovat kuitenkin joistakin paikoista (esimerkiksi keskeisistä luonnonpaikoista ja puistoista) puhuttaessa selvästi tavallisempia kuin epäviralliset.

Suurin osa kaupunkinimistä on annettu rakennuksille: julkisille ja liikerakennuksille. Suensaarella rakennuksia on nimetyistä paikoista hieman yli puolet ja rakennusten nimi-variantteja kaikista nimivarianteista peräti kaksi kolmannesta. Rakennusten nimiä ja nimi- muotoja on nimistössä siis suhteessa vielä enemmän kuin rakennuksia nimettyjen paikkojen joukossa.

Alueella syntyneet ja siellä pitkään asuneet osaavat ja käyttävät kaupunkinimistöä enemmän kuin muualta muuttaneet ja lyhyen aikaa asuneet. Tämä itsestään selvältä tuntuva väite osoittautui Suensaarellakin paikkansapitäväksi: koko ikänsä saarella asuneid-

▷

den lukiolaisten nimitaito oli selvästi parempi kuin sinne usein vasta aikuisiällä muuttaneiden ammattikorkeakoululaisten. Lapsesta lähtien alueella asuneille nimitieto on syntynyt lapsuuden ja nuoruuden kokemusten myötä. Myöhemmin muuttaneet eivät usein ole kovin kiinnostuneita ympäristönsä paikannimistä. (Vrt. Ainala 2003: 219–220.)

Virallisesta nimestöstä vähiten käytetyintä ovat Suensaarella kadunnimet. Niiden käyttö on harvinaista ja rajoittuu erityistilanteisiin. Paikoista puhutaan katujen sijaan kaupunginosien, alueiden ja keskeisten rakennusten mukaan. Suensaarelaisen ympäristö hahmottuu siis alueina ja rakennuksina ja kenties esimerkiksi luonnonpaikkoina mutta ei katuina.

Kaupunkinimistön tutkijan on yleensä hankittava tutkimusaineistonsa itse. Tutkimuksen aiheesta ja tutkimuskysymyksistä riippuu sitten se, millä tavoin aineisto on järkevä koota. Kokemukseni mukaan kaupunkinimistöä voi ja usein kannattaakin kerätä myös kirjallisten kyselylomakkeiden avulla. Suensaaren aineistosta mittava osa pystyttiin hankimaan kyselylomakkeilla, vieläpä lyhyessä ajassa. Lomakkeiden on tietysti oltava laadultaan hyviä ja selkeitä. Suullinen haastatteluaineisto on yleensä tarpeen kirjallisen aineiston rinnalla, koska kirjallisessa aineistossa monet seikat saattavat jäädä tulkinnanvaraisiksi ja kaipaavat muutenkin täsmennyksiä. Suullisessa haastattelussa voi lisäksi tarttua sellaisiin asioihin, joihin kyselylomakkeet eivät anna mahdollisuuksia. Yksilöhaastatteluiden ohella erilaiset ryhmähaastattelut ovat suositeltavia: niissä haastateltavat parhaimmillaan puhuvat keskenään ja samalla myös johdattavat keskustelua eteenpäin. Tulokse-
na on tällöin vapaamuotoista puhetta paikoista.

LÄHTEET

- AALTO, TIINA 2001: *Osoitteena Osmankäämintie: Vantaan Tikkurilan kasviaiheiset ryhmänimet*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- 2002: *Osoitteena Osmankäämintie: tutkimus eräästä ryhmänimistöä*. – *Virittäjä* 106 s. 208–222.
- AINIALA, TERHI 1997: *Muuttuva paikannimistö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 667. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2001: *Paikannimistön keruun tavoitteet ja tulokset*. – Kaija Mallat, Terhi Ainala & Eero Kiviniemi (toim.), *Nimien maailmasta* s. 7–22. Kieli 14. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- 2003: *Kaupunkinimistön tutkimuksen perusteet*. – *Virittäjä* 107 s. 207–225.
- HEIKKINEN, TONI 2001: *Helsingin II normaalikoulun vuoden 1999 abiturienttien käyttämät epäviralliset paikannimet*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- JUSSILA, RAIMO – LÄNSIMÄKI, MAIJA 1994: *Se siitä. Suomen kielen seksisanakirja*. Porvoo: WSOY.
- KANTO, KATI 1993: *Kolmesta kadusta se alkoi. Tornion keskustan eli Suensaaren kadunnimet*. Proseminariesitelmä. Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen laitos. *Kielikello* 4/2002. Kielenhuollon tiedotuslehti. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- KORKALAINEN, KATJA 2002: *Kuopion epäviralliset paikannimet*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.

- LEHTINEN, AULI 2000: *Kana, Koeputki ja Kuparikypärä: opettajien lisänimien synnyn ja käytön tarkastelua*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.
- PAUNONEN, HEIKKI 2000: *Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii? Stadin slangin suursanakirja*. Helsinki: WSOY.
- PÄRES, LEENA 2001: *Kilpailu Espoon uusimman aluekeskuksen nimestä*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- SJÖBLOM, PAULA 2002: Firmanamn som namnkategori. – Terhi Ainiala & Peter Slotte (toim.), *Avgränsning av namnkategorier* s. 89–100. Rapport från NORNA:s tjugonionde symposium på Svidja 20–22 april 2001. Helsingfors: Forskningscentralen för de inhemska språken.
- Suomenmaa 7. Maantieteellis-yhteiskunnallinen tieto- ja hakuteos*. Porvoo: WSOY 1978. Tutkimushankkeet: nimistö. – <http://www.kotus.fi/tutkimushankkeet/nimisto> 25.6.2003.

URBAN PLACE NAMES: THE SUENSAARI DISTRICT OF TORNIO

The article examines place names in the Suensaari district of central Tornio, a town in northern Finland. The study forms part of a larger research project on urban names, focusing on their composition and fundamental nature. The survey of place names in Suensaari is the first precise quantitative analysis of the place names of an urban district.

The study material was gathered from interviews and using written questionnaires. The material collected contains a total of 260 names covering 166 different places. A little over half of the places are buildings. If all the official and unofficial variants of the 260 place names are included, the total comes to 428 names. Variants of building names account for as much as two thirds of this total. Unofficial names make up 63 per cent of all the name variants. Almost all the places had unofficial name variants in addition to their official names. For some places, however, such as important nature sites and parks, the official names were clearly more common than the unofficial ones.

The writer presents the best-known places and names in Suensaari and considers why some of the principal places have no unofficial variant of their name. The unofficial nomenclature is analysed and divided into sec-

▷

ondary names (formed on the basis of an official name) and primary names (describing the place in some way or another). Some names included features of both categories. The writer also takes a look at knowledge of place names, comparing the knowledge of people born in the area and those who have moved there from elsewhere.

The least used of the official names in Suensaari are the street names. These are rarely used, their use being confined to special situations. Instead of using street names, places are referred to according to the names of suburbs, neighbourhoods and key buildings. Attitudes towards multiple naming schemes that apply a particular subject theme were also examined: in general, people had a positive attitude towards such names. ■

Kirjoittajan osoite (address):

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Sörnäisten rantatie 25

00500 Helsinki

Sähköposti: *terhi.ainiala@kotus.fi*